

מפגש חמישה עשר

אטיילים בדאש טוב

(או שמות שהציעו הילדים: ערבובים,
הכול יחד, עולם החשיבה)

ד ק א

עד כה, בכל מפגש עסקנו בכלי חשיבה אחד או במהלך חשיבה מסוג אחד. במפגש זה נבקש להציג את כל כלי החשיבה הללו כמכלול. בדרך כלל, השימוש בכלים השונים או באסטרטגיות השונות לא נעשה באותו הזמן ממש, אלא הם משולבים ומוחלפים זה בזה תוך כדי הפעילות.

במשך המפגש נערוך אנלוגיה בין תהליך החשיבה המשלב את האסטרטגיות והכלים השונים שהיכרנו במהלך החוג לבין טיול בחיק הטבע. מצוידים ב"מדריך טיולים לחושב הצעיר" ובכל דפי המשוב האישיים שנכתבו במהלך החוג, הילדים יעברו בין אתרי חשיבה שונים. לכל אתר דף פעילות, המכוון לשימוש בכלי או באסטרטגיה שנלמדו בתוכנית. מדריכי הטיולים ישארו אצל הילדים כסיכום וכמזכרת מהחוג. ב"מדריך טיולים לחושב הצעיר" (ראו נספח בעמ' 167) תיאורים ורשמים מאתרי חשיבה. כל אתר מייצג כלי או אסטרטגיית חשיבה שנלמדו במהלך המפגשים.

"המדריך" כולל:

א. לכל אתר:

1. תזכורת לרעיון המרכזי של הכלי או אסטרטגיית החשיבה המוצגים בו.

2. "רשמים מהביקור" דפי משוב לסיכום הביקור החוזר בכל אחד מהמפגשים/אתרים.

ב. בסוף המדריך:

1. שאלות המכוונות לחשיבה על החוג ותרומתו לפיתוח החשיבה האישית.

2. דפים ריקים שבהם מוזמנים הילדים להוסיף אתרים משלהם.

א ש ר ו ת

1. הילדים יפעילו כמה כלים ואסטרטגיות של חשיבה מבין אלו שנלמדו במפגשים, לפי בחירתם.

2. הילדים יסכמו את תהליך החשיבה שבו התנסו באתרים שבחרו לבקר במפגש זה ובשאר מפגשי החוג.

תכנון וארגון

פ ע י ל ו י ו ת

לקראת מפגש זה יש לסדר את החדר לתחנות פעילות. כל תחנה תוקדש לנושא אחד, הפעילות בכל תחנה תימשך כעשר דקות וכל ילד יבקר בחמישה או ששה אתרים. את דפי הפעילות לכל אתר תמצאו בסוף פרק זה, בעמ' 163 - 151.

פצילות 1 הכנה לטיול

- א. מציגים בפני הילדים את האנלוגיה של טיול בעולם החשיבה ואת האתרים השונים שהם מוזמנים לבקר בהם במהלך "טיולם". נותנים לכל ילד את מדריך הטיולים לחושב הצעיר.
- ב. כל ילד בוחר מראש חמישה או ששה אתרים שבהם הוא מעוניין לבקר.
- ג. בכל אתר ימצאו הילדים את דפי הפעילות המתאימים.

פצילות 2 טיול בצולם החשיבה

הילדים עוברים מאתר לאתר בהתאם לתוכנית הטיול שקבעו לעצמם, ומבצעים את הפעילויות לפי ההנחיות שבדפי הפעילות.

לתשומת לב המדריך

בסיום הפעילות בכל תחנה, מתבקשים הילדים לרשום משוב בדף "רשמים מהביקור" המופיע במדריך הטיולים אחרי כל אתר. לצורך כך, הילדים מקבלים מהמדריך את כל דפי "אני והמפגש" שמילאו במהלך התכנית ובוחרים מתוכם בכל פעם את הדף המתאים לאתר שבו הם נמצאים. המטרה היא לסכם לעצמם את המשוב הישן ולהוסיף את רשמייהם מהביקור הנוכחי באתר.

רשימת האתרים:

1. ג'ונגל סיעור המוחות (באתר זה רצוי לטייל בקבוצה)
2. ביצת ההינעלות על פתרון (לפעילות באתר זה יש להביא גפרורים)
3. מעיין הרגשות
4. שדה המובן מאליו
5. מיצרי החש"מ
6. ערוץ מתן ההוראות
7. חורשת המילים האקראיות
8. הר המידע
9. מבוך ההטעיות
10. שעשועים בטיול - בומרנג של מחשבות
11. מפל השאלות
12. מסעדת ההפכים
13. אגם האנלוגיות

פצילות 3 לפני שחוזרים הביתה

- א. ילדים שסיימו את הפעילות בכל התחנות שבחרו, מכינים פרסומת לחוג או ממציאים שם חדש לחוג.
- ב. הילדים מוזמנים לצייר את אחד האתרים ולהציג את הציור בתחנה המתאימה.

הפסקת קפה למוח

פצילות 4 סיכום במליאה

- א. הילדים מוזמנים לקרוא בפני כולם את שכתבו באתרי הטיול השונים.
ב. הילדים שהמציאו פרסומת או שם חדש לחוג יציגו אותם בפני כולם.
הנה, לדוגמא, ג'נגל שהומצא באחד המפגשים:

חוג לחשיבה זה ממש מדליק
חוג לחשיבה זה גם מצחיק
חוג לחשיבה זה יפה ונחמד
חוג לחשיבה זה מתאים לכל אחד

- ג. מפנים את תשומת לב הילדים לדפים הריקים במדריך הטיולים ומסבירים את מטרותם.
הדפים מיועדים לכלים או שיטות חשיבה שהילדים יצרו בעצמם או לכאלה שייצרו בהמשך, ואשר יתוספו לכלים ולשיטות שנלמדו בחוג.

באחד החוגים הזמנו את הורי הילדים להשתתף במפגש הטיול. בזמן שהילדים הכינו פרסומת לחוג, ההורים המציאו אתר חשיבה חדש: מזבלת הדמיון.

את משמעותו של האתר הם הסבירו כך:

"אי אפשר לסלק את הריחות העולים מהמזבלה, ממש כפי שלא ניתן לשלוט ברעיונות שנוגדים בדמיון. במזבלת הדמיון עולים לפעמים רעיונות פרוצים העלולים להיראות מאיימים, אך כמו שאפשר למצוא בין הגרוטאות במזבלה גם דברים יקרי ערך, כך בדמיון עולים רעיונות מרתקים ומבריקים".

אני וזה לא פאש

כל ילד מסכם את חוויית המפגש בדף משוב אישי.

בסוף הפרק תמצאו את מדריך הטיולים לחושב הצעיר. יש לחלק במפגש האחרון מדריך לכל משתתף. ניתן לרכוש מדריכים כרוכים באופן מרוכז במכון ברנקו וייס לטיפות החשיבה.

אני הילדים

ציטוטים מדפי אני והמפגש שנרשמו בעקבות מפגשים בנושא "מטיילים בראש טוב":

חירב:

"על כמה נושאים אנחנו כבר חושבים במהלך החשיבה הקטן שאנחנו עושים?"

רם:

"מצא חן בעיניי הטיול בין התחנות כי חזרנו על הכול בפנים אחרות ויפות יותר."

תמי:

"אילו סוגי חשיבה יש?"

נועה:

"הרגשתי כיף, הספק וגאווה."

תמר:

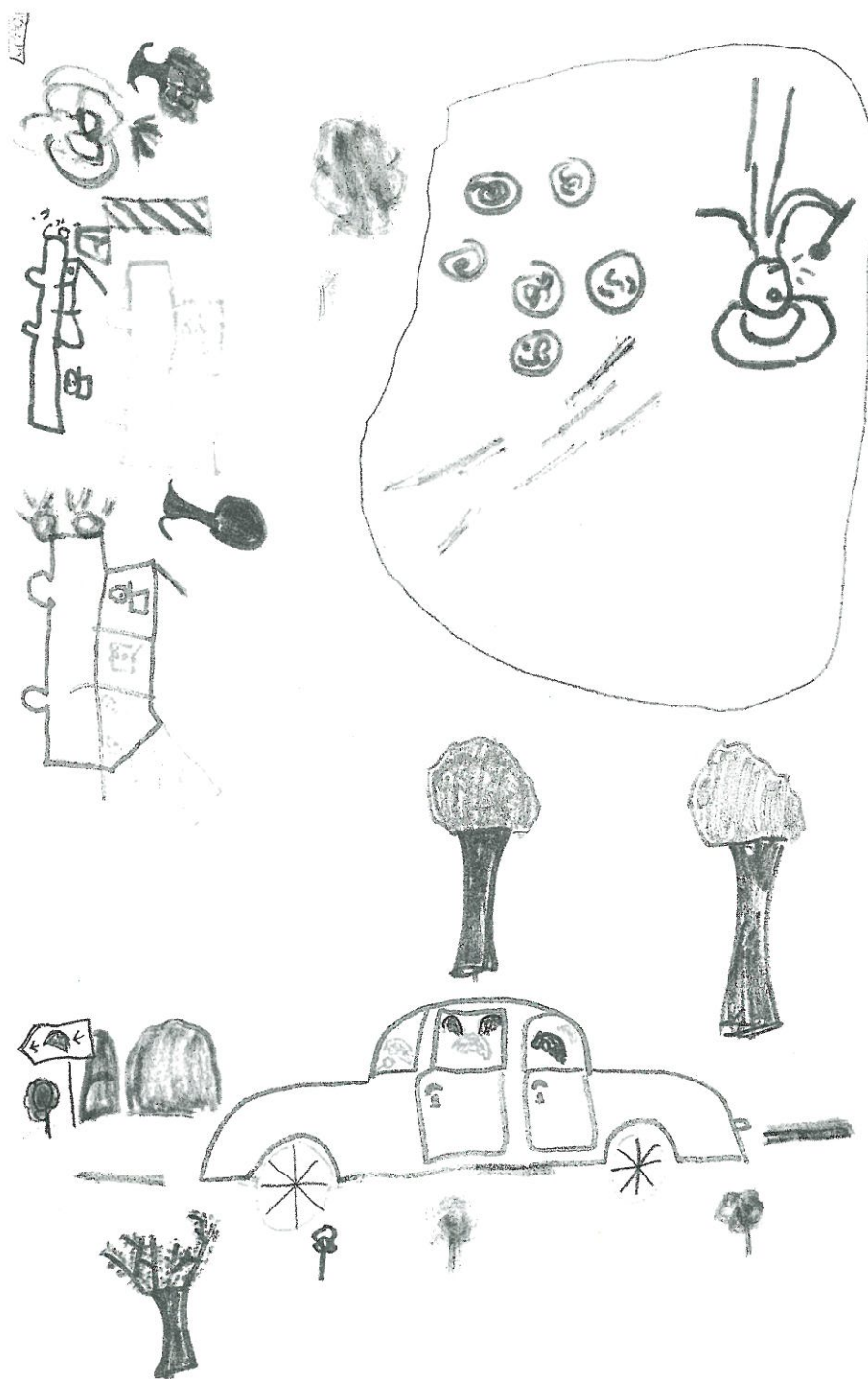
"היה כיף לראות את מה שכתבנו וסתם לעשות את הפעילות בכל שולחן."

מורן:

"חבל שזה שיעור אחרון."

דוגמאות לעבודות ילדים

דוגמא להתרשמות הילדים מנושא מטיילים בראש טוב:

דוגמאות לעבודות ילדים

דוגמא להתרשמות הילדים מנושא מטיילים בראש טוב:

מזרח קולט קטלני

נספח 1 | ג'ונגל סיפור האומות

לפניכם דפי הפעילות לתחנות ובהם גם הפניה לאתרים המתאימים ב"מדריך טיולים לחושב הצעיר".

1. קראו על ג'ונגל סיעור המוחות במדריך הטיולים.

2. עם הקריאה ודאי נזכרתם כי סיעור מוחות רצוי לקיים בקבוצה. כתבו יחד סיפור המסתיים במלים אלה:

"...הוא קיפל את כנפיו, לבש מצליהן את החליפה החגיגית ויצא למסיבה כשדמעות בעיניו".

הקפידו למלא את כללי סיעור המוחות הרשומים במדריך.

3. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "סיעור מוחות". פתחו במדריך הטיולים בדף "רשמים מהביקור" (עמ' 3 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על סעור מוחות.

נסח 2 ביצת ההינעלות על פתרון

1. קראו על ביצת ההינעלות על פתרון במדריך הטיולים.

2. קראו את הסיפור שלפניכם:

שיח ורדים גדול צמח בכניסה לגן. פרחיו היו לבנים, אבל שלושה גננים צמדו לידו וצסקו בשקידה בצביעת הפרחים באדום. הדבר נראה מוזר מאוד בעיני עליסה והיא התקרבה להביט בעבודתם. "התואילו לומר לי בבקשה", אמרה עליסה בחשש קל, "מדוע אתם צובעים את הוורדים האלה?"

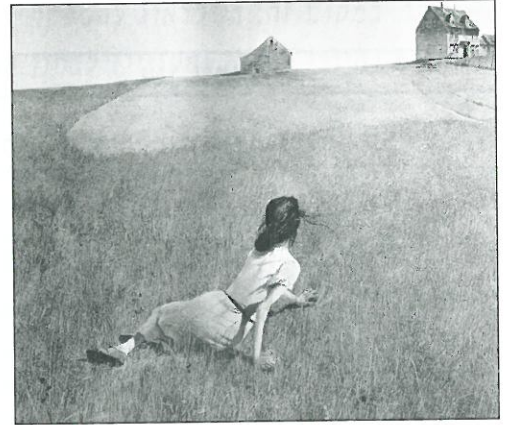
"הצניין הוא, את מבינה, עלמתי, הדבר הזה פה היה צריך להיות שיח ורדים אדום, אבל אנחנו שתלנו בטעות שיח לבן במקום. אם תגלה זאת המלכה, יכרתו את ראשי כולנו..." מתוך עליסה בארץ הפלאות, מאת לואיס קארול, בתרגומו של אוריאל אופק.

הציעו פתרונות חלופיים לבעיה שעמדה בפני הגננים.

3. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "אינעלות על פתרון". פתחו במדריך הטיולים בדף "רשמים מהביקור" (עמ' 4 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על אינעלות על פתרון.

נסח 3 אעיין הרגשות

1. קראו על מעיין הרגשות במדריך הטיולים.
2. כתבו סיפור שלדעתכם מסתתר בתמונה שלפניכם:

3. אילו שדוני רגש מעורבים בסיפור שכתבתם?

4. חברכם הטוב נעלב מכל שטות, וכשהוא נעלב, אתם מתרגזים, ולכן אתם רבים כל הזמן. סיפרתם על כך להורייכם, והם נתנו לכם ארבע עצות טובות. רשמו אותן.

5. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "רגשות וחשיבה". פתחו במדריך הטיולים בדף "רשמים מהביקור" (עמ' 5 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על רגשות וחשיבה.

נסח 5 שדה המובן מאליו

1. קראו על שדה המובן מאליו במדריך הטיולים.

2. רשמו בטור הראשון אשר בטבלה שלפניכם, עשרה דברים שעשיתם היום מאז שקמתם בבוקר.

טור שמאלי	טור ימני
ובאותו זמן קיבלתי כמובן מאליו ש...	היום עשיתי...
	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
	7.
	8.
	9.
	10.

3. מול כל פריט שרשמתם בטור הימני, כיתבו בטור השמאלי לפחות דבר אחד, שקיבלתם כמובן מאליו כאשר עשיתם אותו.

4. בחרו דבר אחד מהטור השני, ובדקו מה היה קורה אילו לא הייתי מקבל אותו כמובן מאליו.

5. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "על המובן מאליו". פתחו במדריך הטיולים בדף "רשמים מהביקור" (עמ' 6 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על המובן מאליו.

נסח צ' איצרי חש"מ

1. קראו על מיצרי חש"מ במדריך הטיולים.

מומחים המציאו "בטן מלאכותית" - אנשים אינם צריכים עוד להכניס מזון לפה, ללעוס ולעכל אותו. במקום זה, די לדאוג להספקה סדירה של מזון לקיבה המלאכותית. הפעילו את שיטת חש"מ (חיובי שלילי ומעניין) לבחון רעיון זה.

2. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש 'חש"מ'. פתחו במדריך הטיולים בדף "רשמים מהביקור" (עמ' 7 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על חש"מ.

נסתח א ערוץ אתן ההוראות

1. קראו על ערוץ מתן ההוראות במדריך הטיולים.
2. הפעילות באתר זה מיועדת לזוגות.
3. לצערנו באתר זה נותני ההוראות הם אילמים. אך אל דאגה, אפשר לתת הוראות גם בדרך אחרת:
 - א. אחד מבני הזוג צריך לגרום לשני לבצע פעולה פשוטה. למשל, לצייר חפץ כלשהו, לדלג במקום, לצעוק דבר-מה, או לבצע כל פעילות אחרת שניתן לבצע במקום.
 - ב. במקום לדבר, עליכם להעביר את ההוראות לפעולה על ידי כתיבתה באצבע על גב בן הזוג.
4. חברכם יבצע את ההוראה כפי שהבין אותה, וכך תדעו אם הצלחתם להעביר את ההוראה.
5. החליפו תפקידים. הפעם ההוראה תינתן בדרך אחרת:

מקבל ההוראה אוחר עט ועוצם את עיניו. נותן ההוראה מניח את ידו על היד האחרת את העט, ומכוון אותה בכתיבה על הנייר. הילד שמקבל את ההוראה צריך להרגיש מה הוא כותב, בלי לפקוח את עיניו ולהביט בנייר.
6. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "מתן הוראות". פתחו במדריך הטיולים בדף "רשמים מהביקור" (עמ' 8 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על מתן הוראות.

נסח 7 חורשת המלים האקראיות

1. קראו על חורשת המלים האקראיות במדריך הטיולים.

2. חולצות, מכנסיים, חצאיות ושמלות אפשר למצוא בכל חנות בגדים בעיר. ברצונכם לעצב סוג חדש של בגד. השתמשו בשיטת המלה האקראית כדי להעלות רעיונות חדשים ומקוריים לבגד.

על-מנת למצוא מלה אקראית, נסו את הדרך הזו:

גשו לאתר הבא שאליו אתם מתכוונים לגשת לאחר סיום הפעילות באתר זה. מצאו בדף הפעילות לאתר זה את המלה הראשונה שגם מציינת חפץ וגם מתחילה באותה אות כמו שם המשפחה שלכם. זו המלה האקראית שאיתה תעבדו.

בעזרת מלה אקראית זו, רשמו רעיונות לפריט הלבוש החדש שתמציאו.

3. מאז שלמדנו על שיטת המלה האקראית, האם הזדמן לכם להשתמש בה בחיי היומיום?
מתי? איך זה קרה?

4. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "מלה אקראית". פתחו במדריך הטיולים בדף "רשמים מהביקור" (עמ' 9 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על מלה אקראית.

נסח A הר האידע

1. קראו על הר המידע במדריך הטיולים.

סיפור רץ: איש צעיר רץ הביתה. ליד ביתו הוא פוגש אדם עם מסיכה. האיש הצעיר צוצר, מסתובב לאחור וחוזר למקום ממנו התחיל לרוץ. מדוע?

2. רשמו את כל המידע המצוי והחסר בסיפור הרץ.

3. השתמשו בהשערות, בדמיון ובהומור, כדי להשלים את הסיפור.

4. קראו את הסיפור שלפניכם וענו על שאלות 2-4 ביחס אליו.

סיפור רטוב: אדם הולך לטיול. לאחר דקות מספר מתחיל לרדת גשם. אין לו מטריה וגם לא כובע כדי להגן על עצמו מפני הגשם, אך הוא ממשיך לצעוד, ומגביר את קצב הליכתו. נצילו מתמלאות מים, אך ראה זה פלא שצרותיו לא נרטבות.

5. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "מידע". פתחו במדריך הטיולים בדף "רש מים מהביקור" (עמ' 10 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על מידע.

נסח 9 מבין ההטעיות

1. קראו על מבין ההטעיות במדריך הטיולים.

2. קראו את המשפטים הבאים. אם מופיעה במשפט הטעיה, סמנו אותה וכתבו משפט אחר ובו הטעיה דומה.

א. חשוב לרחוץ ידיים במים ובסבון - עובדה שכל האנשים עושים כך.

ב. ביום חם מאוד גופנו מאבד כמות רבה של נוזלים, ולכן חשוב להקפיד על שתייה מרובה.

ג. ההנחה שאם לא תטפל בחורים שבשיניך, הם ייעלמו מעצמם, היא הנחה טיפשית.

ד. אם לא תעזור לי להדיח כלים, "אגיד אותך" לאמא.

ה. אריק אינשטיין אוהד של "הפועל תל אביב" בכדורגל, ולכן "הפועל" בוודאי ינצחו במשחק מחר.

3. בחרו פרסומת כלשהי שיש בה הטעיה (מהטלוויזיה, מהקולנוע, מהרדיו וכדומה).

תארו אותה בקצרה והסבירו האם יש בה הטעיות. אילו הטעיות מופיעות בה? הכינו פרסומת חלופית למוצר שהיא מפרסמת, והפעם ללא הטעיות.

4. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "הטעיות". פתחו במדריך הטיולים בדף "דשמים מהביקור" (עמ' 11 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על הטעיות.

נסח 10 שעשועים גטיול - בומדנג של מחשבות

1. קראו על בומדנג של מחשבות במדריך הטיולים.

2. בחרו 3 מחבריכם בקבוצה הנמצאים בתחנות השונות. ממקום מושבכם הקשיבו להם, צפו בתנועות ידיהם ובהבעות פניהם. נחשו ורשמו מה הם חושבים על הפעילות בה הם עוסקים כרגע.

3. גשו לכל אחד מהשלושה לאחר שסיים את פעילותו באתר ושאלו אותו מה הוא חשב על התחנה בה השתתף.

4. האם הצלחתם לקלוע למחשבותיהם של חבריכם? כיצד?
האם היו הבדלים בין מה שכתבתם לבין מה שהם דיווחו? מדוע?

5. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "מה חושבים אחרים". פתחו במדריך הטיולים בדף "רשמים מהביקור" (עמ' 12 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו.

נספח 11 אכל השאלות

1. קראו על מפל השאלות במדריך הטיולים.
2. פעילות על-פי שיטת שרל"ה לפניכם בעיה: אתם נמצאים לבד בבית, ולפתע מתפוצץ צינור המים באמבטיה והמים מציפים את הדירה.

ענו על השאלות:

- א. אילו משחקים אפשר לשחק בבית?
 - ב. לו היו דגים במים, לאן הם היו מגיעים?
 - ג. מי עוד שותף לבעיה?
 - ד. כמה דליים של מים נחוצים כדי להציף את הבית כולו?
 - ה. מה היה קורה אילו במקום מים היה פורץ מן הצינור מיץ פטל?
- האם עולות בראשכם שאלות נוספות? רשמו אותן. הציעו פתרונות לבעיה.

3. פעילות על-פי שיטת השאלה לאחור לפניכם תיאור של אירוע. מוצגת בו בעיה וגם כמה פתרונות אפשריים. אתרו את השאלה (השאלות) המסתתרת מאחורי כל פתרון ורשמו אותה (אותן) לצד הפתרון.
- האירוע: "בצת טיול בהרים רצינו להכין כוס תה, וגילינו ששכחנו להביא גפרורים או מצית - מה נצשה?"

פתרונות אפשריים למצב:

- א. נשתה כוס מים.
 - ב. נשתמש בזכוכית מגדלת לריכוז קרני השמש.
 - ג. נחפש אנשים שגרים באזור, ונבקש מהם אש.
 - ד. נפנה לילדים בקבוצות מטיילים אחרות בסביבה.
 - ה. נשאל את המדריך מה לעשות.
- האם תוכלו להציע פתרונות חלופיים לשאלות ששאלתם?

4. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "שאלת שאלות". פתחו במדריך הטיולים בדף "דשמים מהביקור" (עמ' 13 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על שאלת שאלות.

נסח 12 אסעדת ההפכים

1. קראו על מסעדת ההפכים במדריך הטיולים.

2. במסעדה זו המלצר מגיש תמיד ההיפך ממה שמזמינים.
ברצונכם לאכול מרק צגבניות חם, ביצה רכה, סלט כרוב חתוך דק-דק, המבורגר עם צ'יפס,
לשתות קולה ולקנח בגלידת שוקולד עם אגוזים וצימוקים.
רשמו את הזמנתכם כפי שהיה רושם אותה המלצר ההפוך.

3. מזל טוב! יש לכם יום הולדת, ומחר המסיבה.
אתם אוהבים לקבל הפתעות, אבל כבר זמן רב אתם חולמים על מחשב.
א. מהי הסתירה במשפט זה?

ב. כיצד תיישבו את הסתירה ותמצאו מוצא להתלבטות?

7. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "יישוב סתירות". פתחו במדריך הטיולים
בדף "רשמים מהביקור" (עמ' 14 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז,
והוסיפו דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על הפכים.

נסכת 13 אגם האנלוגיות

1. קראו על אגם האנלוגיות במדריך הטיולים.

2. על חמוטל אומרים שהיא "חרוצה כמו נמלה". תארו במלים שלכם את חמוטל.

מדוע בחרתם דווקא תכונות אלו כדי לתאר את חמוטל?

3. "מוטי צובד כמו שור". במה עובד מוטי?

מדוע לא סביר להניח שמוטי הוא רקדן?

4. פי הדוב בלי דבש הוא כמו... השלימו את האנלוגיה.

5. שני חמורים עם ראש אחד הם כמו... השלימו את האנלוגיה.

6. בעיה:

"תמיד אני שוכח בבית את הסנדוויץ' הטעים שאמא מכינה לי כשאני הולך לבית הספר. מה אצשה?"

היעזרו במשפט הבא כאנלוגיה, כדי לפתור את הבעיה. רשמו את תהליך הפתרון.

האנלוגיה:

"אם לא מרשים לי לדבר בשיעור ברגע שאני רוצה לומר משהו, אני שוכח מה רציתי לומר."

7. מצאו את דף "אני והמפגש" שמילאתם לאחר המפגש "אנלוגיות". פתחו במדריך הטיולים בדף

"רשמים מהביקור" (עמ' 15 במדריך הטיולים). רשמו דברים מעניינים שחשבתם אז, והוסיפו

דברים חדשים שיש לכם לומר עכשיו על אנלוגיות.